

Według **S. Szumana dojrzałość szkolna** to osiągnięcie przez dziecko takiego poziomu rozwoju fizycznego, społecznego i psychologicznego, który czyni je wrażliwym i podatnym na systematyczne nauczanie i wychowanie w klasie I szkoły podstawowej.

Inaczej jest to jakby moment równowagi między wymaganiami szkoły a możliwościami rozwojowymi dziecka.

Za dziecko dojrzałe do nauki szkolnej uważa się takie, które chce się uczyć, interesuje się czytaniem, pisanem, liczeniem.

Przy ocenie gotowości szkolnej bierze się pod uwagę:

- dojrzałość fizyczną
- emocjonalno-społeczną
- manualno-motoryczną.

O tym, czy dziecko jest prawidłowo rozwinięte pod względem fizycznym decyduje lekarz specjalista. To on ocenia stan jego zdrowia po badaniu (bilans sześciolatka) i dostarcza rodzicom informacji o stanie jego zdrowia. Gdy jest coś niepokojącego wysyła na dalsze badania lub kieruje do innych specjalistów.

Ważna jest **ogólna sprawność ruchowa, motoryczna, koordynacja, sprawność ruchowa ręki, lateralizacja.**

Dziecko przygotowane do szkoły prawidłowo trzyma ołówek, posługuje się nożyczkami, chętnie rysuje, maluje, lepi, wycina, wydzierza. Ocenia się jego umiejętność posługiwania się przyborami, ale i poziom graficzny jego prac.

Przyszły pierwszoklasista powinien nawiązywać kontakty w dużej grupie, posiadać umiejętność rozwiązywania konfliktów, skupiać uwagę na zadaniu, współpracować z innymi dziećmi, rozumieć zasady rywalizacji. Powinien kontrolować emocje i panować nad nimi.

O **społecznej dojrzałości dziecka** świadczy jego stopień samodzielności, a zwłaszcza w czynnościach samoobsługowych: samodzielnie musi się ubrać i rozebrać, wiązać buty, zapinąć guziki, korzystać z toalety.

Dziecko gotowe do szkoły jest obowiązkowe, starannie wykonuje zadania, jest systematyczne. Dziecko dojrzałe emocjonalnie cechuje też pewna równowaga psychiczna i umiejętność reagowania adekwatnie do sytuacji.

Dziecko **dojrzałe emocjonalnie** nie wpadnie w panikę czy histerię, gdy np.: nauczyciel je skrytykuje, bądź w skrajnych przypadkach zademonstruje całą gamę agresywnych zachowań. Dzieci niezrównoważone z błahego powodu wybuchają, złością się i płaczą, a inne wycofują się i unikają kontaktów rówieśnikami. Dojrzałość emocjonalna dziecka przejawia się poprzez wyrażanie wdzięczności, przyjaźni, solidarności, życzliwości. Przeżywa radości i smutki nie tylko własne, ale i kolegi. Jest empatyczne.

Gotowość szkolna to nie tylko dojrzałość emocjonalna, ale i intelektualna.

To oczywiście nie tylko zasób wiedzy o świecie, bliższym i dalszym otoczeniu, o życiu przyrody i ludzi, ale i spostrzegawczość, umiejętność myślenia i wypowiadania się. O umysłowej dojrzałości świadczy jego chęć ciekawości świata.

Dziecko przygotowane do szkoły potrafi słuchać innych, skupić się na tym, co inni mówią lub na tym co robi.

Rozumie polecenia dorosłych, swobodnie wypowiada się w mowie potocznej. Bogaty zasób słów powinien pozwolić mu porozumiewać się w sposób zrozumiały nie tylko z rodzicami i najbliższymi kolegami, ale i z innymi osobami z jego otoczenia. Dziecko powinno umieć wyrażać pragnienia i dzielić się wrażeniami.

Mowa powinna być poprawna pod względem artykulacyjnym i gramatycznym. Prawidłowa wymowa jest bardzo ważna w procesie uczenia i czytania,

O rozwoju umysłowym dziecka świadczą też jego rysunki i sposób ich wykonywania. Rysunek dziecka spostrzegawczego będzie bogatszy w szczegóły, bardziej kolorowy. Dziecko gotowe do szkoły potrafi ukończyć pracę, doprowadzić pracę do końca. Mniej dojrzałe nie finalizuje prac, przerywa zadania, kaprysi, nie dając się namówić na jej zakończenie. Bardzo ważna jest zdolność analizy i syntezy wzrokowej i słuchowej.

Rozwój dziecka w poszczególnych sferach musi być harmonijny, to znaczy taki, by w każdej dziedzinie tempo zmian było podobne. Wówczas wszystkie aspekty rozwoju pozostaną w ścisłym związku. Gotowość do podjęcia nauki wymaga ogólnej dojrzałości dziecka i dlatego rozwój we wszystkich sferach jest bardzo ważny. **O powodzeniu w szkole zdecyduje rozwój intelektualny, emocjonalny, manualno-motoryczny, fizyczny oraz motywacja do podjęcia nauki.**

Model dziecka dojrzałego do szkoły

Dojrzałość fizyczna:

- Jest ogólnie sprawne ruchowo
- Posiada sprawność manualną i nie zaburzoną koordynację wzrokowo-ruchową
- Charakteryzuje się poprawnym funkcjonowaniem organów zmysłowych
- Jest odporne na choroby i zmęczenie

Dojrzałość emocjonalno-społeczna

- Jest w znacznym stopniu samodzielne
- Chętnie i łatwo nawiązuje kontakty z nauczycielem i kolegami
- Posiada umiejętności podporządkowania się niezbędnym wymaganiom dyscypliny
- Jest obowiązkowe, wytrwałe i wrażliwe na opinię nauczyciela

- Cechuje je taki stan równowagi nerwowej, która umożliwia opanowanie reakcji emocjonalnych

Dojrzałość umysłowa

- Jest aktywne poznawczo, chce się uczyć
- Interesuje się czytaniem i pisanem
- Dobrze orientuje się w najbliższym otoczeniu i środowisku, w którym żyje
- Rozporządza zasobem doświadczeń i wyobrażeń będących podstawą do rozwoju pojęć
- Potrafi uważnie i ze zrozumieniem słuchać tego, co mówi nauczyciel
- Rozumie i spełnia polecenie nauczyciela
- Posiada umiejętności swobodnego i zrozumiałego dla otoczenia wypowiadania się, opowiadania, wyrażania życzeń, pytań, własnych sądów, wniosków i ocen

Dojrzałość do nauki czytania i pisania

- Umie dokonywać analizy oraz syntezy wzrokowej i słuchowej niezbędnej w procesie zróżnicowania kształtów, dźwięków, ich rozpoznania, porównywania i odtwarzania
- Rozumie znaczenie wyrazów jako graficznych odpowiedników słów
- Posiada orientację przestrzenną, która umożliwia mu rozpoznawanie i odtwarzanie kierunków, położenia i proporcji wymiarów odwzorowywanych form graficznych
- Ma pamięć ruchową czyli umiejętność przetwarzania obrazu graficznego na obraz ruchu
- Umiejętność kontrolowania wzrokiem własnych ruchów pozwala mu świadomie nimi kierować
- Zna 24 litery alfabetu małe i wielkie drukowane i pisane
- Czyta sylaby, wyrazy, zdania
- Odwzorowuje znaki, litery, przestrzega liniatury

Dojrzałość do nauki matematyki

- Rozumie i umie określić stosunki przestrzenne, czasowe i ilościowe w praktycznym działaniu
- Potrafi sklasyfikować przedmioty wg przeznaczenia, wielkości, kształtu, koloru
- Zna cyfry w zakresie 0-9, znaki działań matematycznych
- Umie na konkretach dodawać i odejmować w zakresie 10
- Porównuje cyfry

Literatura:

1. Szuman S., O dojrzałości szkolnej dzieci siedmioletnich.
2. Wilgocka – Okoń B., Dojrzałość szkolna dzieci a środowisko.
3. Żebrowska M., Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży.

Opracowała: mgr Beata Piszczyk